

« his dicta patrum et præteritorum constitutiones regum : sed et de promissione sua eum admonens, quam
 « verbo ac scripto antequam rex consecraretur, primatibus et episcopis fecerat. » Et vero Jonas, qui ex
 subsequente tractatu, gradum nonum in suum, quem notavimus, librum transtulit, aliquot ante Hincmarum
 annis scribebat. Pamelius visum a se librum testatur, in quo tractatus iste Augustino quidem inscriptus erat,
 sed in margine habens nomen Ebrardi cujusdam substitutum. In Victorino et Corbeien-i codice hæc super
 tractatum leguntur : « Duodecim abusiva sunt sæculi hæc : sapiens sine operibus, senex sine religione, ado-
 « lesceus sine obedientia, femina sine pudicitia, dominus sine virtute, christianus contentiosus, pauper su-
 « perbus, rex iniquus, episcopus negligens, plebs sine disciplina, populus sine lege. His duodecim abusivis
 « suffocatur justitia. Hæc sunt duodecim abusiva hujus sæculi, per quæ sæculi rota si in illa fuerit decipitur,
 « et ad tartari tenebras, nullo impediante justitiæ suffragio, per justum Dei judicium rotatur. »

DE DUODECIM
 ABUSIONUM GRADIBUS
 LIBER UNUS.

GRADUS PRIMUS. *Sapiens sine operibus.* Primus abusio- nis gradus est, si sine bonis operibus sapiens et prædicator fuerit : qui quod sermone docet, actibus explere negligit. Auditores enim doctrinæ dicta facere contemnunt, cum prædicatoris opera a prædicationis verbis discrepare conspiciunt. Nunquam enim sit efficax prædicantis auctoritas, nisi eam effectu operis cordi affixerit audientis : præsertim cum et ipse doctor, si in vitiorum amorem delapsus fuerit, alterius doctoris medicamentum suis vulneribus adhibere parvipendit. Unde et ipse Dominus in Evangelio de doctrina pariter et bono opere discipulos instruere volens, qualem in his cautelam haberent admonebat, dicens : *Quod si sal evanuerit, in quo salietur (Matth. v, 13)? Hoc est, si doctor erraverit, a quo iterum doctore emendabitur? Et, Si lumen quod in te est, tenebræ sunt, ipsæ tenebræ quantæ erunt (Id. vi, 23)? Si namque oculus a videndi officio desiverit, quis a manû, vel a pede, vel a reliquo corpore illud ministerium exiget? Quapropter doctores cogitent, ne ampliori vindictæ subjaceant, si plurimis¹ perditionis occasionem abundantius præstent. Nam et ipse Salomon dum multæ sapientiæ transgressionem incurrit, totius Israeliticæ plebis regni dispersionem solo suo merito præstitit. Quibus ergo committuntur multa, majora perdunt, si non recte dispensaverint rectoris² sui munera, quæ perceperunt. Cui enim plus committitur, plus ab eo exigitur. Et servus qui voluntatem domini sui intelligens non facit, acrioribus flagellis gravioribusque vindictis vapulabit (Luc. xii, 47).*

GRADUS II. *Senex sine religione.* *Duæ res in homine non veterascentes.* Secundus abusio- nis gradus est, si sine religione senex esse inveniatur : cui cum membra exterioris hominis veterascent, vires animi, id est, interioris hominis membra, incrementa roboris non capiunt. Plus enim omnibus religioni operam dare senibus convenit, quos præsentis sæculi florida ætas transacta deseruit. Sicut namque in lignis ipsa reproba arbor comparet, quæ post flores fructus optimos cultori suo non exhibet : sic et in hominibus ipse reprobus est, quem flos juventutis deseruit, et tamen in sui corporis senectute bonorum operum maturos fructus proferre parvipendit. Quid enim stolidius fieri potest, si mens ad perfectionem festinare non contendat, quando totius corporis habitus senectute confectus ad interitum properat? Dum oculi caligant, aures graviter audiunt, capilli fluunt, facies in pallorem mutatur, dentes lapsi numero minuuntur, cutis arefcit, flatus non suaviter olet, pectus suffoca-

tur, tussis cachinat, genua trepidant, talos et pedes tumor inflat; etiam homo interior qui non senescit, his omnibus aggravatur. Et hæc omnia ruituram jam- jamque domum corporis cito prænuntiant. Quid ergo superest, nisi ut dum hujus vitæ defectus appropiat, nihil aliud cogitare, quam quomodo futuræ vitæ aditus¹ propere comprehendatur, quisque senex appetat? Juvenibus enim incertus hujus vitæ terminus instat, senibus vero cunctis maturior ex hac luce recessus. Cavendæ ergo sunt homini duæ particulæ, quæ in il- lius carne non veterascent, et totum hominem secum ad peccatum pertrahunt, cor videlicet et lingua : quia cor novas semper cogitationes machinari non desinit, lingua impigre loquitur quodcumque cor machinari senserit. Caveat ergo senilis ætas, ne istæ juvenescentes particulæ totam sui harmoniam decipiant, et per res ineptas reliqui corporis gravitatem illudant. Unicuique namque considerandum est, quid ætate eminenti dignum sit : ut hoc agat, quod nec vitam, nec ætatem, nec ministerium vile reddat.

GRADUS III. *Adolescens sine obedientia.* *Pater quatuor modis dicitur.* Tertius abusio- nis gradus est, adolesceus sine obedientia, quo mundus a recto rationis ordine depravatur. Qualiter namque in senectute ille ministrari sibi sperabit², qui in adolescentia senioribus obedientiam exhibere contemnit? Unde et in proverbio apud veteres habetur, Quod dominari nequeat, qui prius alicui servitutem præbere denegat. Propter quod et Dominus Jesus in temporibus suæ carnis, dum adhuc ad legitimam ætatem doctoris non pervenerat, obedienter ministrationem parentibus suis exhibuit (Luc. ii, 51). Sicut ergo in senibus sobrietas et morum perfectio requiritur; ita etiam in adolescentibus obsequium et subjectio et obedientia rite debetur. Quapropter et in mandatis Legis primum in his quæ ad homines pertinent, patris et matris honor imperatur (Exod. xx, 12) : quia quamvis carnalis pater non supervixerit, aut indignus fuerit, alicui tamen patri digno et viventi paternus honor usque ad perfectam et dignam ætatem a filiis præbendus esse ostenditur. Quatuor etenim modis per Scripturas divinas patres vocantur; hoc est, natura, gente, admonitione, et ætate. De patre namque naturali Jacob ad Laban loquitur, *Nisi timor patris mei Isaac adfuisset, tulisses omnia quæ mea sunt (Gen. xxxi, 42).* Gente vero pater dicitur, quando Dominus ad Moysen de rubo loquebatur, *Ego sum, inquit, Deus patrum tuorum, Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob (Exod.*

¹ Hic addunt editi, *morum.*

² Corb. Ms., *largitoris.*

¹ Ms. Corbeiensis, *fururæ aditus prosperitatis.* Apud Cyprianum, *futura habitatio prospere.*

² Apud Cypr., *aliis ministerium imperabit.*

III, 6). Ætate autem et admonitione pater dicitur; cum Moyses in cantico Deuteronomii loquitur, *Interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi; majores tuos, et dicent tibi* (Deut. xxxii, 7). Quod si ergo naturalis pater superstes non fuerit, aut indignus fuerit, admonenti tamen seniori adolescentis obedientia præbenda erit. Quomodo enim honoratus in senectute apparebit, qui disciplinæ laborem in adolescentia non sustinuerit? Quodcumque enim homo laboraverit, hoc et metet. *Omnis namque disciplina in præsentibus non videtur esse gaudii, sed mæroris: postea autem fructum pacatissimum exercitatis per eam reddet justitiæ* (Hebr. xii, 11). Sicut ergo fructus non invenitur in arbore, in qua pampinus aut flos prius non apparuerit; sic et in senectute honorem legitimum assequi non poterit, qui in adolescentia disciplinæ alicujus exercitatione non laboraverit. Disciplina igitur absque obedientia, qualiter fieri potest? Adolescens ergo sine obedientia, adolescens sine disciplina est: quoniam et ipsa obedientia, quæ omnium disciplinarum mater est, magna exercitatione indiget, quæ sui normam studii a Christo Domino sumpsit, qui obediens Patri usque ad mortem, crucis ignominiam libenter sustinuit (Philipp. ii, 8).

GRADUS IV. *Dives sine eleemosyna. Amanda non sunt, quæ redamare nequeunt.* Quartus abusiois gradus est, dives sine eleemosyna, qui superflua usus sui, quæ custodienda in posterum recondit, indigentibus et nihil habentibus non distribuit: per quod efficitur, ut dum in terra quæsitæ diligentia cura custodit, cælestis patriæ perennem thesaurum amittat. Ad quem thesaurum Dominus Jesus adolescentem divitem, qui illum de perfectione interrogaverat, ita respondens invitavit: *Si vis perfectus esse, vade, et vende omnia quæ habes, et da pauperibus, et veni, sequere me, et habebis thesaurum in cælo* (Matth. xix, 21). Quem thesaurum nullus unquam hominum habere potest, nisi qui pauperibus solatia præstat, aut qui per se ipsum pauper est. Non ergo dormiat in thesauris tuis, quod pauperi prodesse potest. Dives namque, etsi multa congregaverit, his frui solus nequaquam poterit; quia unius hominis natura multis rebus non succurrit. (a) Quid ergo stultius est, quam propter unius hominis victum et vestitum, totam regni cælestis perdere jucunditatem, et æternos inferni cruciatus absque consolationis præstolatione subire? Quod ergo aliquando per necessitatem amittendum est, pro æterna remuneratione sponte distribuendum est. *Omnia enim quæ videntur, temporalia sunt; quæ autem non videntur, æterna sunt* (II Cor. iv, 18). Quamdiu namque temporales sumus, temporalibus temporalia deserviunt: et cum hinc transierimus, æternis æterna solatia præstabitur. Idcirco diligere non debemus ea quæ non semper habebimus, præsertim cum expertem rationis avarum divitem, thesauri sui, et agri, et omnia quæ habet, ostendant; quia toto cordis intuitu illas res amat, quæ nunquam se diligunt. Si enim aurum et argentum et agros et vestimenta et cibos et metalla et bruta animalia quis dilexerit, hæc omnia vicem sibi amoris rependere non posse, ipsa rerum natura ostendit. Quid ergo a ratione longius est, quam diligere quod te amare non valet; et negligere illum qui tunc ditioni cum dilectione omnia præbet? Propter hoc igitur non diligere mundum, sed diligere proximum a Deo præcipitur (Matth. xxii, 39): quia proximus vicem sui amoris potest rependere, quod mundus minime posse non dubitatur. Sic enim inimicum esse diligendum Dominus præcepit (Id. v, 44), ut illa dilectio amicum illum ex inimico efficiat. Quisquis ergo dives cupidus, si vult æternas habere divitias, distribuendo egenis perdat interim non mansuras. Si enim quod diligit non vendit, nemo emere potest quod cupit. Avari namque ideo in judicio a rectissimo iudice nuncupantur maledicti: quia qui præteribant eorum habitacula, non dicebant, *Benedictio Domini super vos,*

benediximus vobis in nomine Domini (Psal. cxxviii, 8). Infelices ergo sunt avari divites, qui propter res transitorias in æternam damnationem dilabuntur: et e contrario, *Beati sunt misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur* (Matth. v, 7). Felix est misericors, dum in hac virtute non substantiam, sed affectum Deus requirit.

GRADUS V. *Femina sine pudicitia. Pudicitia duplex: corporis, animi.* Quintus abusiois gradus est, femina sine pudicitia. Sicut enim omnes mores bonos procurat et custodit in viris prudentia; sic et in feminis cunctos honestos actus nutrit, et fovet, et custodit pudicitia. Pudicitia namque castitatem custodit, avaritiam refrenat, lites devitat, iram mitigat, libidinem occupat, cupiditatem temperat, lasciviam castigat, ebrietatem cavet, verba non multiplicat, gulæ concupiscentias oppugnat¹, furtum omnino damnat. Quid plura? Omnia vitia restringit; et omnes virtutes, et quidquid coram Deo et hominibus bonis laudabile est, nutrit. Impudica vita nec laudem ab hominibus in præsentibus sæculo, nec remunerationem a Deo exspectat in futuro. Pudica vero vita famam bonam inter homines possidet, et de spe futuræ beatitudinis gaudet. Præsentibus semetipsam imitabilem facit, posteris memoriam amabilem relinquit. Bonis semper moribus delectatur et consentit, et assiduis Scripturarum meditationibus et eloquiis animam vegetat. Bonorum præcedentium exempla custodit, et inseparabilia perfectis contubernia nequit. Duobus ergo modis constat veræ pudicitiae exercitatio, id est, corporis habitu et superficie, et animi affectu interno. Per exteriorem modum, juxta Apostolum, coram hominibus exempla, per interiorem modum coram Deo providemus opera bona. Pudicitia namque corporis est, alienas res non appetere, et omnem immunditiam devitare, ante horam congruam non gustare velle, risum non excitare, verba vana et falsa non loqui, habitum per omnia ordinatum, compositionemque convenientem tam capillorum quam vestium sicut decet habere, cum indignis contubernia non inire, supercilioso intuitu neminem aspicere, vagari oculos non permittere, pompatico et illecebroso gressu non incedere, nulli inferiori in incepto bono apparere, nulli contumeliam aut ruborem incutere, neminem blasphemare, bonis non invidere, senes non irridere, meliori non controversari, de his quæ ignoras non tractare, et ea quæ seis non omnia proferre: hæc enim proximis amabilem hominem reddunt, et Deo acceptabilem faciunt. Pudicitia vero animæ est, plus propter Dei oculos quam hominum omnia bona facere, appetitiones turpium cogitationum compescere, omnes meliores se esse a stimare, nemini invidere, de semetipso nihil confidere, Dei semper auxilio res omnes committere, ante Dei oculos semetipsum constituere, hæretica pravitate sensum non maculare, catholicis per omnia consentire, Deo soli adhærere, castitatem internæ mentis Domino Jesu Christo offerre, omnia cæpta bona opera mortis tantum termino finire, præsentibus tribulationes animi fortitudine parvipendere, in terra præter proximos nihil amare, cuncti amoris sui thesaurum in cælo constituere, et pro omni bono actu mercedem in cælestibus a Deo sperare. Pudicitia ornamentum nobilium est, exaltatio humilium, nobilitas ignobilium, pulchritudo vilium², prosperitas laborantium, solamen inconstantium, augmentum omnis pulchritudinis, decus religionis, defensio criminum, multiplicatio meritorum, creatoris omnium Dei amicitia.

GRADUS VI. *Dominus sine virtute. Tria his qui dominantur necessaria. In dignitatibus alii meliores, deteriores alii fiunt.* Sextus abusiois gradus est, dominus sine virtute: quia nihil proficit dominandi habere potestatem, si dominus ipse non habeat vir-

¹ Apud Cyprianum, *purgat*. In Ms. Corb., *oppurgat*.

² Alias, *debilium*.

(a) Forte, *sufficit*.

tulis rigorem. Sed hic virtutis rigor non tam exteriori fortitudine, quæ et ipsa sæcularibus dominis necessaria est, indiget, quam animi interiori fortitudine bonis moribus exerceri debet: sæpe enim dominandi virtus per animi negligentiam perditur, sicut in Heli sacerdote factum fuisse comprobatur; qui dum per severitatem iudicii peccantes filios non coercuit, in eorum vindictam Dominus velut consentienti non pepercit (I Reg. ii, 27-36). Tria ergo necessaria hos qui dominantur habere oportet; terrorem scilicet, et ordinationem, et amorem. Nisi enim ametur dominus et metuatur, ordinatio illius constare minime poterit. Per beneficia ergo et affabilitatem procuret ut diligatur: et per justas vindictas, non propriæ injuriæ, sed legis Dei, studeat ut metuatur. Propterea quoque dum multi pendent in eo, ipse Deo adherere debet: qui illum in ducatum constituit, qui ad portandum multorum onera ipsum veluti fortiorum solidavit. Paxillus enim nisi bene fixus firmetur, et alicui fortiori adhæreat, omne quod in eo pendet cito labitur; et ipse solutus a rigore suæ firmitatis, cum oneribus ad terram delabitur. Sic et princeps nisi suo Conditori pertinaciter adhæserit, et ipse, et omne quod continet, cito deperit. Quidam namque per dominandi officium plus Deo appropinquant, quidam imposito sibi dignitatis honore deteriores fiunt. Moyses enim accepto populi ducatu, familiaris Dei locutionibus utebatur (Exod. xxxiii, 11). Saül vero filius Cis postquam sceptrum regni suscepit, per inobedienciæ superbiam Deum offendit (I Reg. xv, 11). Rex Salomon postquam patris sui David sedem obtinuit, Deus illum ultra omnes mortales velut ad innumerosi populi gubernationem sapientiæ munere donavit (III Reg. iii, 12): e contrario vero Jeroboam servus Salomonis, postquam regni domus David partem occupavit, ad idolorum culturam decem tribus Israel, quæ erant in parte Samariæ, divertit (Id. xii, 27-30). Per quæ exempla evidenter ostenditur, quosdam in sublimiori statu ad majorem perfectionem crescere, quosdam vero per supercilium dominationis ad deteriora defluere. Per quod utrumque intelligitur, eos qui ad meliora conscendunt, per virtutem animi et Dei auxilium posse id facere; et eos qui ad deteriora divertuntur, per mentis imbecillitatem pariter et negligentiam errare. Unde et dominum absque virtute fieri non decet, quam virtutem nullatenus sine Dei auxilio habet. Qui enim nulla tuetur, si non habet fortitudinem animi, non valet id agere: quoniam magna magnis infestationibus vel adversitatibus solent laborare. Omnis igitur qui præest, hoc primitus tota animi intentione procuret, ut per omnia de Dei adjutorio omnino non dubitet. Si namque cæperit in actibus suis auxiliatorum habere Dominum dominorum, nullus hominum contemptui poterit habere ejus dominatum: *Non enim est potestas nisi a Deo* (Rom. xiii, 1). Ipse enim elevat de stercore egenum, et sedere facit cum principibus populi sui (Psal. cxii, 7): et deponit potentes de sede, et exaltat humiles (Luc. i, 52), ut subditus fiat omnis mundus Deo, et egeat omnis gloria Dei.

GRADUS VII. Christianus contentiosus, Contentionis causæ. An in mundo aliquid amari debeat. Septimus abusionis gradus est, christianus contentiosus: qui cum participationem nominis Christi per fidem et Baptismum suscepit, contra Christi dicta et propositum, mundi caduca delectamenta diligit. Omne enim, de quo contenditur, aut propter propriam ejus rei dilectionem, de qua agitur, aut propter alterius amorem, quæ sub odiosa specie latet, appetitur: quemadmodum, verbi gratia, bellum, animoso compugnantium conflictu, cum odiosa res sit, propter amorem victoriæ et libertatis peragitur; et multæ aliæ dilectæ species sub odioso labore vel formidine satis contentiosè expetuntur. Unde patenter intelligi-

tur, nihil contendi posse; nisi propter dilectionem, speratam scilicet et subsequenter amabilem remunerationem. Qui igitur de mundo præsentis ex quacumque causa contendit, perspicue ostendit quod illum diligit. Quomodo ergo mundum diligi per Joannem Spiritus sancti sermones interdicunt, quibus ait, *Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt* (I Joan. ii, 15)? Mundi enim amor et Dei pariter in uno corde cohabitare non possunt; quemadmodum iidem oculi cælum pariter et terram nequaquam conspiciunt. Sed requirendum est, si vere in mundo aliquid sit, quod amari debeat; et quis sit ille mundus, quem diligi divina eloquia vetant. Terra ergo cum nascentibus ex ea, et metallis, et animantibus, et pulchritudine vestium, et oblectationibus ciborum, et iis quæ ad hæc pertinent, non diligi præcipitur; sed proximus, propter quem hæc omnia facta sunt, amari iubetur. Hæc enim omnia prædicta, velut non mansura, ad cælestem patriam pergentes concomitari nequeunt: proximi vero, velut mansuri regis coheredes, semetipsos licenter invicem diligunt. Quod ergo semper in mundo non manet et cum mundo pariter deliciet, et ipse mundus, non amari præcipitur. Proximus autem, qui est pars regni cælestis in terra et inter ima elementa¹, a regni cælorum appetitoribus non incongrue amatur, dum in summa illa patria in æternum cohæres habebitur. Propterea vero mundus præsens non diligi imperatur, ne a Dei dilectione alienus sæculi dilector quisque efficiatur. Non ergo debet contendi, quod non licet amari. Igitur christianus, qui nominis Christi similitudinem tenet, morum quoque ejus similitudinem habere debet. Christianus enim nemo recte dicitur, nisi qui Christo moribus coæquatur. De Christo vero per prophetam ita scribitur: *Ecce puer meus quem elegi, electus meus, complacuit in illo sibi anima mea. Ponam spiritum meum super eum. Non contendet, neque clamabit, neque audiet aliquis in plateis vocem ejus* (Isai. xlii, 15; Matth. xii, 18). Ecce Christus non contendit, neque clamavit: et tu si morum Christi similitudinem retinere cupis, ne contendas; ne abusus in Ecclesia christianus existas. Suis enim sectatoribus Christus præcepit, *Nolite vocari rabbi; unus est enim magister vester, qui est Christus: et patrem nolite vocare super terram; unus est enim Pater vester qui in cælis est. Omnes enim vos fratres estis* (Matth. xxiii, 8, 9). Quibus ad supplicandum imperavit dicens, *Sic autem orabitur: Pater noster qui es in cælis, sanctificetur nomen tuum* (Id. vi, 9), et cætera. Frustra autem contendit Patrem se habere in terra, qui patrem et patriam profitetur se habere in cælo: cujus patriæ possessor nemo efficitur, nisi qui de terrenæ patriæ contentione securus habetur.

GRADUS VIII. Pauper superbus. Pauper spiritu, pauper humilis. Nobilis pauper. Octavus abusionis gradus est, pauper superbus, qui nihil habens, in superbiam extollitur: cum è contrario divitibus sæculi non superbe sapere per apostolum Paulum imperetur (I Tim. vi, 17). Quid ergo stolidius potest fieri, quam illum, qui per infamam miseriam velut in terram abjectus, extremus et humilis incedere et contristari debuerat, supercilioso superbiæ tumore inflatam mentem contra Deum erigere? Per quod vitium lapsi corruerunt, qui in summo cæli conditi erant culmine. Quid ergo vult quasi potens in terra superbire, qui præ omnibus hominibus debuerat humilis apparere? Sed ne de paupertate sua tristitiam habeant, quid a Deo recepturi sunt pauperes attendant: ipse enim inquit, *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum* (Matth. v, 3). Recta namque dispensatione misericors iudex cæli regnum illis committit, quibus regni terrarum participationem inter mortales abstulit: ut ipse dives in cæli sede appareat, qui in terra nihil penitus procurat. Cavendum ergo pauperibus est, ne dum per

¹ Editi, et interim a regni, etc. Ms. Corb., ab inimis regni, etc.

¹ Alias, erigatur gloria.

egestatem et necessitatem terrenum regnum perdunt, per mentis etiam imprudentiam cœlorum regna amittant. Cum enim Dei dispensatione paupertatem necessariam acceperint, in ipsorum arbitrio pendet, virum pauperes spiritu sicut. Non enim quibuscumque pauperibus cœli regna promittuntur, sed his tantummodo in quibus divitiarum inopiam animorum humilitas comitatur. Pauper etiam humilis, pauper spiritu appellatur; qui cum egenus foris cernitur, nunquam in superbiam elevatur: quoniam ad appetenda regna cœlorum plus valet mentis humilitas, quam presentium divitiarum temporalis paupertas. Etenim humiles qui bene divitias possessas habent, possunt pauperes spiritu appellari: superbos autem nihil habentes, haud dubiam est beatitudine paupertatis privari. De quibus utrisque sancta Scriptura ita loquitur: *Est quasi dives, cum nihil habeat, et est quasi pauper, cum in multis divitiis sit* (Prov. xiii, 7). Quasi pauper ergo in multis divitiis, est dives humilis spiritus: et nihil habens quasi dives est pauper superbus mentis affectu. Nobilis ergo inopia est mentis humilitas, et ineptie divitiæ sunt animorum enormitas. Providendum ergo pauperibus est, ut semetipsos qualis sint intelligant: et quia rebus consequi quod capiunt, non valent, mentis timore superbire desinant.

GRADUS IX. Rex iniquus. Justitia regis. Ex rege injusto quot mala. Ex iusto rege quot bona. Nonus abusiois gradus est, rex iniquus. Etenim regem non iniquum, sed correctorem iniquorum esse oportet. Inde in semetipso nominis sui dignitatem custodire debet: nomen enim regis intellectualiter hoc retinet, ut subjectis omnibus rectoris officium procuret. Sed qualiter alios corrigere poterit, qui proprios mores, si iniqui¹ sint, non corrigit? Quoniam in justitia regis exaltatur solium, et in veritate regis solidantur gubernacula populorum. Justitia vero regis est, neminem injuste per potentiam opprimere, sine acceptione personarum inter virum et proximum suum judicare; advenis et pu. illis et viduis defensorem esse, furta cohibere, adulteria punire, iniquos non exaltare, impudicos et histriones non nutrire, impios de terra perdere, parridas et pejerantes vivere non sinere, Ecclesias defendere, pauperes eleemosynis alere, justos super regni negotia constituere, senes et sapientes et sobrios consiliarios habere, magorum et hariolorum pythonissarumque superstitionibus non intendere, iracundiam differre, patriam fortiter et juste contra adversarios defendere, per omnia in Deo confidere, prosperitatibus non elevari animo, cuncta adversa patienter tolerare, fidem catholicam in Deum habere, filios suos non sinere impie agere, certis horis orationibus insistere, ante horas congruas cibum non gustare. *Vae enim terræ cujus rex puer est, et cujus principes mane comedunt* (Eccl. x, 16). Hæc regni prosperitatem in præsentia faciunt, et regem ad cœlestia regna meliora perducunt. Qui vero regnum secundum hanc legem non dispensat, multas nimirum adversitates imperii tolerat. Idcirco enim pax populorum sæpe rumpitur, offendicula etiam de regno suscitantur, terrarum quoque fructus diminuuntur, et servitia populorum præpediuntur, multi et varii dolores prosperitatem regni inficiunt, charorum et liberorum mortes tristitiam conferunt, hostium incursus provincias undique vastant, bestiarum armentorum et pecorum greges dilacerant, tempestates veris et hiemis² terrarum fecunditatem et maris ministeria prohibent, et aliquando fulminum ictus segetes et arborum flores et pampinos quosque exurunt. Super omnia vero regis injustitia non solum presentis imperii faciem offuscat, sed etiam filios suos et nepotes, ne post se regni hæreditatem teneant, obscurat. Propter piaculum enim Salomonis, regnum domus

Israel Dominus de manibus filiorum ejus dispersit (III Reg. xi, 31); et propter justitiam David regis, lucernam de semine ejus semper in Jerusalem reliquit. Ecce quantum justitia regis sæculo valeat, intuitibus perspicue patet. Est enim pax populorum tutamen patriæ, immunitas plebis, munimentum gentis, cura languorum, gaudium hominum, temperies aëris, serenitas maris, terræ fecunditas, solatium pauperum, hæreditas filiorum, et sibi metipsi spes futura beatitudinis. Attamen sciat rex, quod sicut in throno hominum primus constitutus est; sic et in pœnis, si justitiam non fecerit, primatum habiturus est. Omnes namque quoscumque peccatores sub se in presenti habuit, supra se modo implacabili in illa futura pœna habebit.

GRADUS X. Episcopus negligens. Quid episcopus debeat gregi. Quid sibi. Decimus gradus abusiois est, episcopus negligens: qui gradus sui honorem inter homines requirit, sed ministerii sui dignitatem coram Deo, pro quo legatione fungitur (II Cor. v, 20), non custodit. Primo namque ab episcopo, quid sui nominis dignitas teneat, inquiratur; quoniam cum Episcopus græcum nomen sit, speculator interpretatur. Quare vero speculator ponitur, et quid a speculatore requiritur, Dominus ipse denudat, cum sub Ezechielis prophete personam episcopo officii sui rationem denuntiat, ita inquit: *Speculatorem dedi te domui Israel. Audiens ergo ex ore meo sermonem, nuntiabis eis ex me. Si autem videris gladium venientem, et tu non annuntiaveris ut revertatur impius a via sua, ipse quidem impius ab iniquitate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaveris, et ille non fuerit reversus, ipse quidem in iniquitate sua morietur, sed tu animam tuam liberasti* (Ezech. iii, 17-19). Decet ergo episcopum qui omnium speculator positus est, peccata diligenter attendere: et postquam attenderit, sermone si potuerit et actu corrigere; si non potuerit, juxta Evangelii regulam scelerum operarios declinare. Si enim, inquit in Evangelio Dominus, *peccaverit in te frater tuus, corripe illum inter te et ipsum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum: si te non audierit, adhuc tecum adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium stet omne verbum. Si illos non audierit, dic Ecclesie. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus et publicanus* (Matth. xviii, 15-17). Tali ordine expellendus est, quicumque doctori vel episcopo adherere noluerit. Et qui tali ordine expulsus fuerit, ab alio aliquo doctore vel episcopo non debet recipi. De sacerdote namque in lege scribitur: *Viduum aut repudiatum non accipiat uxorem* (Levit. xxi, 7). Qui ergo illum excommunicatum a catholico, illo non permitte, sibi jungit; jura sacerdotii sancti, quod Christianorum genus electum est, excedit. Hæc ratione episcopum ad eos quibus in speculatione positus est, esse oportet. Cæterum vero qualis in semetipso esse debeat, Paulus apostolus exponit, ut ad gradum episcopi veniens sit sobrius, prudens, castus, sapiens, modestus, hospitalis, filios habens subditos, cum omni castitate, testimonium habens bonum ab his qui foris sunt, proferens doctrinæ fidelem sermonem, ante episcopatum non plures habens uxores quam unam; non perensor, non bilinguis, non ebriosus, non neophytus (I Tim. iii, 2-4): ut per hæc ipse ostendat in opere, quod alios docet in sermone doctrinæ. Caveant ergo negligentes episcopi, quod in tempore vindictæ Dominus per prophetam conqueritur dicens, *Pastores mei³ demoliti sunt populum meum; et non pascebant gregem meum pastores, sed pascebant semetipsos* (Ezech. xxxiv, 8). sed potius procurent hi, quos constituit Dominus super familiam suam dare illis cibum in tempore suo mensuram tritici (Luc. xii, 42), puram scilicet et probatam doctrinam, quatenus veniente Domino mereantur audire, *Euge serve*

¹ Jonas Aurel. totum hunc Gradum tanquam ex Cypriano inserens, de institutione regia, cap. 5, legit, *ne iniqui*.

² Alias, *aeris et hemisphæria turbat terrarum, etc.*

³ Ms. Corb., *muti*. Apud Cyp., *multi*.

bone et fidelis : quia supra pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam; intra in gaudium Domini tui (Matth. xxv, 25).

GRADUS XI. Plebs sine disciplina. Disciplina quid. Undecimus abusionis gradus est, plebs sine disciplina; quæ cum disciplinæ exercitationibus non servit, communi se perditionis laqueo constringit; iram enim Domini absque disciplinæ rigore non evadit. Atque idcirco Psalmistæ vocibus indisciplinatæ plebi prædicatur, *Apprehendite disciplinam, ne quando irascatur Dominus (Psal. II, 12)*. Disciplina vero est morum ordinata correctio, et majorum præcedentium regularum observatio : de qua disciplina Paulus apostolus ita loquitur, dicens : *In disciplina perseverate, tanquam filiis vobis offert se Deus. Quod si extra disciplinam estis, cujus participes facti estis omnes, ergo adulteri et non filii estis (Hebr. XII, 7, 8)*. Qui ergo adulteri sunt, sine disciplina sunt, et cœlestis regni hæreditatem non capiunt : si filii autem paternæ disciplinæ correctionem ferunt, et hæreditatem quandoque recipere posse non desperant. De qua etiam disciplina Isaias indisciplinata plebi prædicat, dicens : *Quiescite agere perverse, discite bene facere (Isai. I, 16, 17)*. Et ad eandem Psalmista consona voce psallit dicens : *Declina a malo, et fac bonum (Psal. xxxiii, 15)*. Infelix ergo est qui abiecit disciplinam : audet enim extra milites aliquid, qui Dominum crucifigentes non ejus sciderunt tunicam, qui Ecclesiæ Christi scindit disciplinam. Sicut enim tunica totum corpus præter caput tegitur; ita disciplina omnis Ecclesia præter Christum, qui Ecclesiæ caput est, et sub disciplina non est, protegitur et ornatur. Ipsa enim tunica contexta desuper fuerat per totum (*Johan. XIX, 24, 25*); quia eadem disciplina Ecclesiæ a Domino de cœlo tribuitur et integratur. De qua Dominus cum ad Patrem ascendisset postquam resurrexit a mortuis, ad Apostolos suos loquebatur dicens, *Vos autem sedete in civitate, quoad usque induamini virtute ex alto (Luc. xxiv, 49)*. Tunica ergo corporis Christi, disciplina Ecclesiæ est : qui autem extra disciplinam est, alienus est a corpore Christi. *Non scindamus igitur illam, sed sortiamur de illa cujus sit (Johan. XIX, 24)* : id est, non solvamus quidquam de mandatis Domini, sed unusquisque in quo vocatus est, in eo permaneat, apud Dominum.

GRADUS XII. Populus sine lege. Duodecimus abusionis gradus est, populus sine lege : qui dum Dei dicta, et legum scita contemnit, per diversas errorum vias prævaricationis laqueum incurrit. De quibus viis sub persona prævaricatoris populi humanum genus propheta ita deplangit : *Nos autem sicut oves erravimus, unusquisque in viam suam declinavit (Isai. LIII, 6)* : de quibus viis etiam Sapientia loquitur per Salomonem, *Multæ viæ videntur hominibus rectæ, et novissima earum deducunt ad mortem (Prov. XIV, 12)*. Quæ utique multæ perditionis viæ tunc inceduntur, cum una regalis via, lex Dei videlicet, quæ neque ad dexteram neque ad sinistram declinat, per negligentiam deseritur. De qua via Dominus Jesus Christus, qui est finis legis ad justitiam omni credenti (*Rom. X, 4*), denuntiat : *Ego sum via, veritas et vita. Nemo venit ad Patrem nisi per me (Johan. XIV, 6)*. Ad quam viam omnes homines communiter invitatur dicens : *Venite ad me, omnes qui laboratis et onerati estis, et ego vobis reficiam (Matth. XI, 28)*. *Quia non est personarum acceptio apud Deum (Rom. II, 11)* : ubi non est Judæus et Græcus, masculus et femina, seryus et liber, Barbarus et Scythæ; sed omnia in omnibus Christus : omnes enim unum sunt in Christo Jesu (*Galat. III, 28*). Dum ergo Christus finis est legis (*Rom. X, 4*), qui sine lege sunt, sine Christo fiunt : igitur populus sine lege, populus sine Christo est. Abusivum ergo est in temporibus Evangelii populum sine lege fieri, quando Apostolis in cunctas gentes licentia prædicationis data est (*Matth. xxviii, 19*), quando tonitruum Evangelii per cunctas sæculi partes intonuit; quando gentes quæ non sectabantur justitiam, apprehenderunt justitiam (*Rom. IX, 30*); quando qui longe fuerant, facti sunt prope in sanguine Christi (*Ephes. II, 13*); qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei in Christo (*Rom. IX, 25*) : quando est tempus acceptabile et dies salutis (*II Cor. VI, 2*) et tempora refrigerii in conspectu Altissimi; quando unaquæque gens habet testem resurrectionis, quando ipse Dominus protestatur, *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi (Matth. xxviii, 20)*. Non fiamus ergo sine Christo in hoc tempore transitorio; ne sine nobis Christus esse incipiat in futuro.

ADMONITIO IN TRACTATUM SUBSEQUENTEM.

Locum hic suum, quem ex instituto per nos ordine initio Appendicis postulat, non totum occupabit opus illud, quod Hieronymus Vignierius in partem Supplementi primam transtulerat, hoc titulo prænotatum : « Tractatus de septem Vitiis et septem Donis Spiritus sancti : » incipiens, « Septem sunt vitia principalia. » Id a Vignierio repertum est inter sanctorum patrum monumenta impressa Parisiis, anno 1654, cura Guillelmi Camerarii, Scoti, et congregatione Oratorii presbyteri, qui Augustino, non ab antiquis codicibus, sed tantum a multis viris doctis tribui dicit. Verum habetur hoc ipsum apud Hugonem Victorinum in libro Allego-riarum in Matthæum secundo, cap. 5. Eidem Allego-riarum libro, cap. 19, insertum etiam est opusculum aliud de Donis Spiritus sancti, hoc exordio : « Scriptum est, Si enim vos cum sitis mali, » etc., quod ejusdem Camerarii auctoritate, pro Augustini Ser-mone dederat Vignierius in eadem Supplementi parte, non longe ante dictum tractatum de septem Vitiis. Huic porro tractatui conjunctum recte esset istud opusculum, quod et summam habet cum illo affinitatem, et confert nonnihil ad ejus integritatem. Opusculo enim sejuncto imperfectus videtur tractatus, aut titulo saltem per Vignierium præfixo, qua parte de Donis Spiritus sancti inseribitur, hædquaquam respondens. Cæterum aptior est apud Hugonem inscriptio tractatus in hunc modum : « De septem Peccatis mortalibus, contra quæ valent orationis dominicæ petitiones : » cum nihil aliud sit nisi quædam dominicæ orationis septemque ejus petitionum adversus septem vitia expositio. Hugoni porro suus ille tractatus maneat, multis, si res posceret, argumentis ipsi asserendus. Confer, si lubet, librum ipsius 2 de Sacramentis, part. 15, cap. 1, et Summæ sententiarum tractatum 5, cap. 16, ubi eadem plane ratione septem vitia descripta reperies. Iisdem quoque verbis hic definitum in genere vitium, atque in libro ejus Miscellaneorum primo. Quid sit Dei nomen, expositum non secus ac in alio tractatu Hugonis super *Magnificat* : et de captanda Dei benevolentia initio pre-cationis similia cum hoc libello habet tractatus ejusdem de Modo orandi. Postremo tractatus, quem scripsit de quinque Septenis, sive Septenariis, editus in citato libro 2 Allego-riarum, cap. 15, auctorem plane eundem cum tractatu de septem Vitiis refert.